

Quan el Nadal era un carnaval

Un nou estudi del 'Cançoneret Rovirola' (1507) de la Biblioteca de Catalunya descobreix que ve de Riudellots de la Selva

Una de les cançons nadalenques incloses la va versionar el Club Super3 i Jordi Savall la va musicar amb una melodia medieval

Els autors del llibre, a la presentació del llibre a Riudellots QUIM PUIG.

El manuscrit 111 de la Biblioteca de Catalunya conté la que podria ser una de les primeres anotacions en català del seu contingut: "Aquest cançoner és de mi, mossèn Bartomeu Rovirola." Queda clar que es tracta d'un manuscrit amb un conjunt de cançons –37, totes menys una vinculades a la festa de Nadal– i que el propietari era el prevere que s'autoanomena. D'aquí que se'l conegui com el Cançoneret Rovirola, donat també per la seva mida reduïda.

Se sap que el va encarregar mossèn Martirià Plaja entre els anys 1507 i 1508, però, ara, un grup d'historiadors especialitzats en

diversos àmbits ofereix noves mirades per destacar-ne les informacions que aporta sobre la llengua, el menjar, la cuina, la música i la societat rural al final de l'edat mitjana. En concret, la seva vinculació amb la confraria de Santa Maria establerta a l'església parroquial de Riudellots de la Selva, gràcies a les indagacions d'Elvis Mallorquí, coordinador d'aquest llibre que rebateja el manuscrit com a Cançoner de Riudellots. Un llegat que ens permet aprofundir millor en com se celebrava la festa de Nadal, en aquest cas en una parròquia rural gironina, abans no arribessin noves directrius litúrgiques sorgides del Concili de Trento. I ja podem avançar que la disbauxa, més pròpia de la celebració del carnaval, n'era una de les característiques.

Si bé Josep Romeu ja havia estudiat i editat, l'any 1949, aquest "vell i malmès quadern amb cobertes de ranci pergami" –tal com el descrivia Enric Claudi Girbal prèviament, quan el va salvar de convertir-se en "embolcall d'espècies" i en va anar publicant les cançons a la Revista de Gerona–, no es coneixia gaire més que la vessant literària de les cançons: les influències que podien haver rebut els autors de les lletres, els temes que tractaven, la forma i la tipologia. No s'aclariria ni tan sols d'on provenia, més enllà del "Riudellots". Riudellotenc com és, Mallorquí ha descobert que sí, que de Rovirola n'hi havia documentats un munt al poble, però de Bartomeu i clergue, fins ben bé l'últim dia a punt d'enviar el llibre a impremta (literal). Va trobar documentada que a Riudellots de la Selva existia una confraria de Santa Maria i la celebració d'un aplec, i això casa que la gran majoria de les cançons estan dedicades a la Mare de Déu.

Altres aportacions són les del filòleg Pep Vila –deixeble de Josep Romeu–, que se centra a valorar el contingut literari de les cançons nadalenques del manuscrit 111 i les connexions amb el teatre hagiogràfic. Per la seva part, el catedràtic de filologia catalana Francesc Feliu analitza la llengua de les cançons i el crític gastronòmic Jaume Fàbrega relaciona els plats, menjars i begudes citats en algunes lletres amb els grans receptaris de la cuina catalana. Finalment, la musicòloga Esther Llop analitza i relaciona les referències musicals i les tonades que podien tenir les cançons. De les quals, per cert, només una ha arribat a ser divulgada en els aplecs de nades catalanes més difoses del segle XX: la Ball, ball, manetes, una "supernadala"; fins i tot, el Club Super3 la va versionar i Jordi Savall va fusionar-ne la lletra amb una melodia de l'edat mitjana que creia que s'hi podia adherir musicalment.

Així, sintetitzant, es creu que, per les lletres prou cultes, no estaven escrites originalment per pagesos. Algunes tenen un to molt satíric i no només es foten del sagristà –animant que les dones piquin el rector–, sinó del mateix sant Josep, considerat un banyut. Com ens recorden, aleshores les festes de Nadal semblaven talment un carnaval, en què la gresca, la xerinola i la disbauxa eren prou motiu per celebrar una festivitat tan feliç com és el naixement del fill de Déu.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 22-12-2024, Pàgina 18

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2490577-quan-el-nadal-era-un-carnaval.html>